

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab Anno Christi 1100. Usque Ad Annum 1143

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1762

VD18 90117999

§. 16. Tractatus S. Anselmi de Processione Spiritus Sancti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66385](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66385)

mam ibat, Pallium petiturus. He-
bertus vero, qui postmodum Sedem suam
Norvicum transtulit, Romam proficisce-
batur, ut Jurisdictionem in Abbatiam
S. Edmundi sibi reddi curaret.

§. XVI.

*Tractatus S. Anselmi de Processione
Spiritus Sancti.*

Ex eo tempore, quo Anselmus in An-
gliam redierat, & in illa commora-
tione, Tractatum de Processione Spi-
ritus Sancti scripsit, rogatus a compluri-
bus viris, inprimis ab Hildeberto Episco-
po Cenomanensi, qui cum argumenta
audivisset, a S. Anselmo de Spiritu San-
cto contra Græcos in Concilio Barenfi
allata, oravit eum, ut ea strictim literis
mandaret, sibi que transmitteret; quod
etiam Anselmus in amici gratiam exse-
cutus est. In hoc libro adversus Græ-
cos disputans illis solum nititur princi-
piis, quæ Græci perinde ac Latini reci-
piebant, scilicet in Fide Trinitatis & Ev-
angelii verbis. Primo demonstrat di-
stinctionem inter Attributa ad Essentiam
Divinitatis pertinentia, & tribus Perso-
nis communia, atque inter Nomina sin-
gulis Personis propria, quæ ex Relatione
oriuntur, probatque, in Personis Divinis
illam, quæ ab altera non procedit, esse
alterius Principium. Ita Pater est Prin-
cipium

*Gebero. cen-
sura. Ap.
Anselm. III.
ep. 160. 161.
IV. ep. 11.*

*Sup. ap. An-
selm. p. 49.*

c. 2.

c. 3.

D 2

capitulum

Sæcul. XII.
A.C. 1101.

c. 4. cipium Filii & Spiritus Sancti, quia a neutro procedit. Ergo, Sanctus Spiritus procedit a Filio, quia filius non procedit a Spiritu Sancto. Spiritus Sanctus est Deus de Deo, perinde ac Filius, & procedit a Patre, non quatenus Pater est, sed quatenus Deus est; unde sequitur, quod etiam procedat a Filio, qui idem, ac Pater, Deus est. (*)

c. 7.

Tum etiam S. Anselmus Spiritum Sanctum ex Filio procedere probat, illis Evangelii verbis: *Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in Nomine meo.* Et deinde: *Cum autem venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre.* Quæ verba nihil aliud significare possunt, quam Spiritum Sanctum simul a Patre & Filio mitti, unde sequitur, Ipsum tam ab uno quam ab altero procedere. Item, postea IESUS Christus dicit:

c. 9.

Joan. 14.
26.
15. 26.

c. 11.

(*) Fontem inspicienti patebit, Fleurium hæc peritissime ex S. Anselmo excerptisse. Dicit Adversarius Belga, Fleurio infensissimus, in suis annotationibus: *Monsieur Fleury fait le Theologien.* Verum enim vero Fleurius nunquam ex omnibus SS. Patribus medullam Doctrinæ Theologicæ tam apposite, tam solide, tam diserte colligere potuisset, nisi non solum Juris Canonici peritus, omnibus numeris absolutus, sed etiam Theologus Dogmaticus, & quidem eximius, fuisset.

dicit: *Non enim loquetur a semetipso.* Et iterum: *Quia de meo accipiet & annun- ciabit vobis.* Dicebant vero Græci, Spiritum Sanctum a Patre procedere per Filium, illudque probare se putabant ex illis Apostoli verbis: *Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia.* At S. Anselmus ostendit, hunc locum de Creaturis accipi debere, & neutiquam Personis Divinis convenire. Nihilominus Pater & Filius non sunt duo Principia, sed unum Spiritus Sancti Principium, quia non procedit ab eis quatenus duæ distinctæ Personæ sunt, sed quatenus Pater & Filius sunt unus & idem Deus.

Porro argumentum, quod Græci maxime jactabant, eruebant ex illis Evangelii verbis: *Spiritum veritatis, qui a Patre procedit.* Tum sex centies objiciebant, quod, licet in Symbolo Constantinopolitano eadem Doctrina traderetur, Latini ausi fuissent addere, *Filioque,* Græcorum Ecclesia inconsulta. Anselmus ad verba Evangelii respondet, oppositis compluribus aliis, quibus ea, quæ tribus Personis Divinis competunt, uni soli tribuuntur. (*) Ad illud vero, quod

D 3 Sym-

Et Sæcul. XII. A.C. 1101.

Joan. 16. 13. 14. 15.

Rom. II. 36.

c. 18.

c. 19. Joan. 15. 26.

c. 20.

(*) Præter alia Sanctus Pater affert illum S. Scripturæ Locum Joan. 16. v. 13. *Cum autem venerit ille Spiritus Veritatis, docebit vos omnem veri-*

Sæcul. XII. A.C. 1101. Symbolo aliquid additum fuerit, dicit: *Hæc additio fuit necessaria, propter ignorantiam quorundam Fidelium, qui non capiebant, ex tota Doctrina, quam Ecclesia credendam proponit, sequi, quod Spiritus Sanctus a Filio procedat. Ergo addita fuit vox illa FILIOQUE, ut nullus superesset prætextus, non credendi Spiritum S. ab utroque procedere. Quam necessarium autem fuerit, istud addere, illi ipsi maxime probant, qui hanc veritatem ideo negant, quia in Symbolo non satis diserte expressa est. Itaque Ecclesia Latina intrepide manifestavit, quod a Fidelibus credendum esse sciebat, id ipsum postulante necessitate & nulla causa obstante. Scimus enim, Patres, qui primi Symbolum condiderunt, non omnia a Fidelibus credenda, complecti voluisse. Cujus rei exemplum est, nullam occurrere in eo mentionem, Dominum Nostrum ad Inferos descendisse.*

Si

veritatem. Et explicat: Quasi solus Spiritus S. doceat omnem Veritatem: cum nec sine Patre, nec sine Filio doceat omnem veritatem. Non enim per hoc, quia est Spiritus alicujus, scilicet, Patris, & Filii, & Spiritus; sed per hoc quod unum est cum Patre & Filio, id est, per hoc quod Deus est, doceat omnem veritatem &c.

*Si dicant Græci, nulla prorsus ratio-
ne mutari debuisse Symbolum tanta Au-
toritate præscriptum; non existimamus
illud a nobis fuisse mutatum, quia nihil
adjecimus, quod ejusdem Symboli Doctri-
næ adversum sit. Et quamvis negare pos-
simus, per hanc Additionem quidquam fu-
isse mutatum, si quis tamen id de nobis
pertinacius affirmet, respondemus, nos no-
vum Symbolum edidisse. Nam servamus
& reveremur cum Græcis primum Sym-
bolum, integra fide ex Græco translatum,
sed latine etiam concinnavimus cum addi-
tione illud Symbolum, quod frequentius
audiente populo recitare solemus. Si quis
interroget, quare consensum Ecclesiæ Græ-
cæ non exquisierimus, respondemus, nimis
longum nobis esse, ipsorum Episcopos con-
gregare, quos in hac causa consulamus, nec
necessarium fuisse, de illo questionem mo-
veri, de quo nullo modo dubitamus. Quæ
enim est Ecclesia, etiam unius Regni, cui
non liceat aliquam Formulam statuere, si
illa veræ Fidei consentanea sit, & præci-
pere, ut in conventu populi ad eum edo-
cendum vel legatur, vel decantetur.*

*Non est dicendum, quod Spiritus San-
ctus principaliter a Patre procedat, si id
ita accipitur, quod a Patre magis quam
a Filio, aut prius quam a Filio, procedat;
sed dici potest ad significandum, Filium id
ipsum a Patre habere, quod Spiritus San-*

D 4

ctus

Sæcul. XII.
A.C. 1101.

c. 4.

Sæcul. XII. *Etus etiam ab ipso procedat. Denique nul-*
A.C. 1101. *lum superest dubium, quin S. Spiritus pro-*
cedat, a Filio, cum ista veritas demon-
stretur, & necessario inferatur ex aliis
Articulis, quos Græci nobiscum de My-
sterio Trinitatis credunt, ex ipsorum au-
tem opinione sequantur errores, qui ve-
ram Fidem destruunt. Hæc Libri de
Processione Spritus Sancti a S. Anselmo
scripti Summa est.

§. XVII.

Epistola ad Valerianum Naumbur-
gensem.

Valeranus Episcopus Naumburgensis
 in Saxonia, cupiens respondere Græ-
 cis, qui in Germaniam advenerant, ut
 verisimile est ad aulam Henrici Impera-
 toris, cui ille Episcopus addictus erat,
 S. Anselmum de duabus Quæstionibus
 circa Spiritum Sanctum & Azyma consu-
 luit. Anselmus respondit: *Si certus es-*
sem, quod Neronis & Juliani Apostatæ
Successori contra S. Petri Successorem non
faveas, ea veneratione & amicitia, qua
Episcopum decet, te salutarem. Sed ni-
hilominus, quia neminem veritatem tueri
volentem destituere debemus, eamque ad-
versus Græcos, qui ad te diverterunt, quæ-
ris, opus, quod contra eos de Processione
Spiritus Sancti edidi, tibi transmittito.

Deinde

de Azymo
Et c. p. 135.
ap. Dodech.
an. 1094.